
Monturiol, Arago, i l'Orígen del Nautilus

Autor:

Data de publicació: 03-10-2025

Connexions Històriques: Arago, Monturiol i l'Orígen del Nautilus

El present informe ofereix una verificació rigorosa de les afirmacions presentades, analitzant la cronologia, la metrologia i les influències literàries que connecten el científic i polític rossellonès François Arago, l'inventor català Narcís Monturiol, i el novel·lista francès Jules Verne. L'objectiu és discernir la veritat històrica de la llegenda, especialment pel que fa a la suposada intermediació d'Arago en la inspiració de Verne.

I. Introducció Analítica: Dissipant Mites Històrics i Connexions Triples

La consulta planteja una fascinant convergència d'història, ciència i literatura que transcendeix les fronteres del segle XIX. En essència, es proposa una línia de transmissió d'idees: l'amistat d'un prestigiós científic català (Arago) amb un escriptor (Verne) va facilitar que la proesa d'un inventor utòpic català (Monturiol) fos la base d'una de les novel·les més famoses de l'anticipació.

No obstant això, la viabilitat d'aquesta connexió depèn íntegrament de la cronologia. La hipòtesi principal de l'usuari conté la seva pròpia refutació interna, en assenyalar que François Arago va morir el 1853 ¹ i que el projecte de submarí de Monturiol va començar a desenvolupar-se a partir de 1854. Aquesta diferència crucial de només un any desmunta la possibilitat d'una intermediació personal directa i obliga a buscar un fil conductor més complex per explicar per què el món d'Arago, el món de Monturiol i el món de Verne es van fusionar en l'imaginari popular.

Aquesta anàlisi ha de canviar, per tant, el focus de la relació personal entre François Arago i Monturiol, a la influència col·lectiva del seu llegat i de la seva família sobre Verne. François Arago era un polític republicà i un partidari del moviment Carbonari ¹, mentre que Narcís Monturiol era un editor i pamfletista socialista utòpic.² Aquesta forta convergència ideològica—el progressisme intel·lectual, científic i polític que transcendeix les fronteres estatals—explica la naturalesa perdurable del mite de l'amistat, ja que serveix per subratllar una línia compartida d'avanç i utopia.

II. François Arago (1786–1853): El Científic Roussillonès i la Definició del Metre

2.1. Identitat, Política i la Cronologia de la Mort

François Arago (Dominique François Jean Arago) va néixer a Estagell, al Rosselló (actualment al departament dels Pirineus Orientals, França), el 26 de febrer de 1786.¹ La seva carrera va ser polifacètica, destacant com a matemàtic, astrònom, físic i polític.¹

Quant a la seva carrera política, l'afirmació sobre el seu càrrec de "president de la RF" (República Francesa) és

---

substancialment veritable, però requereix matís. Arago va ocupar càrrecs ministerials clau, incloent el de Ministre de la Marina i Ministre de la Guerra durant el Govern Provisional de 1848.¹ El seu càrrec més alt va ser el de President de la Comissió Executiva, exercit entre el 9 de maig de 1848 i el 28 de juny de 1848.¹ Aquesta comissió actuava com a lideratge executiu de la Segona República Francesa (RF). El fet històric més crític per a la consulta de l'usuari és la seva data de defunció, que va ocórrer el 2 d'octubre de 1853 a París.¹ Aquesta data de mort és el punt de tall cronològic definitiu que refuta la connexió personal posterior amb Monturiol.

2.2. La Mesura del Meridià Barna-Dunkerque

L'assoliment científic més rellevant d'Arago en el context català és la seva participació en la definició del metre patró. El metre va ser establert per l'Assemblea Nacional Francesa el 1791 com la deumilionèsima part del quadrant del meridià terrestre.³

La mesura inicial, que anava des de Dunkerque fins a Barcelona, va ser realitzada per Delambre i Méchain entre 1792 i 1798.⁴ Arago es va unir a la tasca el 1805, encarregat de prolongar les mesures del meridià cap al sud, més enllà de Barcelona, fins a les Illes Balears.⁴ L'estada d'Arago a la península i les illes per a dur a terme aquesta triangulació (que incloïa punts clau a Barcelona i a les Balears, especialment Formentera, Eivissa i Mallorca³), va ser d'una durada considerable, amb algunes fonts que fan referència a una estada d'aproximadament "dos (2) anys".⁵ Aquesta afirmació de l'usuari és, per tant,

veritable en l'àmbit temporal i geogràfic.

Cal destacar que aquesta mesura il·lustra la rellevància científica transnacional d'Arago. El projecte es va dur a terme en un període de gran inestabilitat política, subratllant la fe en una ciència universal que havia de transcendir les guerres.³ Aquesta reputació de dedicació científica extrema, fins i tot arriscant la vida per un ideal universal de mesura, va solidificar la imatge d'Arago com un arquetip d'heroi científic per a la generació posterior de pensadors i escriptors, inclòs Jules Verne.

III. Jules Verne i la Influència dels Germans Arago: Desmentint l'Origen Auvernhès

3.1. Refutació de l'Origen Auvernhès

L'afirmació que Jules Verne seria d'origen alvernès (Auvergnat) i que la seva forma catalana "Vernhe" seria la correcta és falsa. Jules Gabriel Verne va néixer el 8 de febrer de 1828 a Nantes, a la regió del País del Loira, tradicionalment considerada part de la Bretanya històrica, no de l'Alvèrnia.⁶ No existeix cap evidència en la seva biografia ni en els registres documentals que l'associïn a l'Alvèrnia o a la forma "Vernhe".

3.2. La Influència Col·lectiva dels Germans Arago sobre Verne

Encara que una amistat personal amb François Arago fos cronològicament impossible (donada la seva mort el 1853, quan Verne només tenia 25 anys), la connexió de Verne amb la família Arago és veritable i profunda.

El veritable pont va ser Jacques Arago (1790–1855), germà de François, cèlebre explorador i escriptor que havia circumnavegat el món a bord de l'Uranie el 1817. La trobada de Verne amb Jacques Arago es descriu com un moment "decisiu" per al jove escriptor apassionat pels viatges marítims.⁸ De fet, els sis germans Arago, amb les seves extraordinàries vides com a polítics, exploradors i científics, van ser considerats "fonts d'inspiració immenses" per a tota la sèrie dels

Voyages extraordinaires de Verne.⁹

A més de la inspiració biogràfica, l'obra de François Arago va influir indirectament en el procés creatiu de Verne. Verne no tenia formació científica formal (havia estudiat Dret) 9, però era un lector voraç de literatura geogràfica i revistes científiques de l'època.9 François Arago havia fundat el 1835 els

Comptes-Rendus hebdomadaires des séances de l'Académie des Sciences (CRAS).9 Aquesta publicació institucionalitzada actuava com un canal de difusió de la ciència d'avantguarda a França, subratllant el concepte de la "Ciència com a Rereguarda Literària". A través d'aquests canals, Verne va poder accedir a les descripcions detallades dels avenços tècnics, inclosos els de Monturiol, sense necessitat d'una amistat personal amb el científic.

IV. Narcís Monturiol i La Gènesi Submarina: Cronologia Ineludible

4.1. La Cronologia de la No-Connexió Arago-Monturiol

L'afirmació de l'usuari que és "molt poc provable" que François Arago influís en Jules Verne a través de Monturiol és veritable; de fet, és cronològicament impossible.

Esdeveniment Històric
Data
Significació Cronològica
Fonts

Botament del Brandtaucher (Bauer)
1851
Precedent tecnològic que Monturiol reconeix.
10

Mort de François Arago
2 Octubre 1853
Tanca qualsevol possibilitat d'intermediació personal.
1

Monturiol inicia el disseny lctíneo
Post-1854
Inici del desenvolupament tècnic del projecte.
User Query

Primer viatge de l'Ictíneo I
Setembre 1859
Primer èxit públic i inici de la difusió de la proesa.
11

Publicació de Vingt Mille Lieues
1870

Verne consolida la inspiració submarina.
(Contextual)

Tot i que Monturiol va concebre la idea del submarí a Cadaqués abans de 1847, inspirat per la mort d'un pescador de corall 12, el desenvolupament del projecte, el finançament per subscripció popular 13 i la construcció van començar després de la mort d'Arago. Per tant, Arago no va poder haver transmès informació sobre Monturiol a Verne.

4.2. Inspiració Tècnica: La Precedència Alemanya

L'afirmació que Monturiol va reconèixer haver-se inspirat en el submarí alemany Brandtaucher de Wilhelm Bauer (1851) és veritable. L'Ictíneo I, botat el 1859, va adoptar la idea del doble casc i la secció el·líptica inspirada en el Brandtaucher (Tauró de Foc), que ja havia navegat a Kiel el 1851.10

Aquesta admissió subratlla la "Continuïtat d'Avenç Tecnològic" del segle XIX, on els inventors construïen sobre els èxits i fracassos anteriors. No obstant això, Monturiol va superar el seu predecessor amb el seu enfocament. Mentre que molts submarins pioners (incloent el Brandtaucher) tenien motivacions principalment militars, l'Ictíneo va néixer d'una visió social i civil: oferir seguretat als treballadors submarins.12 Aquesta "Diferència Motivacional de Monturiol", basant la invenció en l'ètica socialista utòpica, contrasta amb l'ús militar i crea una narrativa d'enginy popular contra l'establishment que resulta extremadament atractiva per a un autor com Verne.

V. Els Viatges dels Ictíneo i la Font d'Inspiració del Nautilus

L'impacte real de Monturiol sobre Verne es basa en la notorietat i els avenços tècnics dels seus dos submarins, especialment després de 1859.

5.1. Fites Operatives de l'Ictíneo I i Ictíneo II

El submarí Ictíneo I, propulsat per força humana 12, va ser construït entre 1858 i 1859. El primer viatge submergit tingué lloc el

setembre de 1859 al port de Barcelona.11 Aquesta afirmació de l'usuari és veritable.

Quant a l'Ictíneo II, l'afirmació de l'usuari que el primer viatge tingué lloc el setembre de 1864 és inexacta. L'Ictíneo II fou botat al Port de Barcelona el 2 d'octubre de 1864.13 El primer viatge submergit de prova (encara amb propulsió humana) va ser posterior, el

20 de maig de 1865.13

L'avenç tecnològic realment inspirador va venir amb la implementació del motor d'aire independent (AIP) i combustió interna a l'Ictíneo II, un fet pioner en la navegació submarina.13 Aquesta capacitat d'operar autònomament sense dependre de l'aire exterior va ser la clau que va captivar l'interès dels cercles científics. El fet que Monturiol, finançat per subscripció popular, assolís aquesta gesta (després que la Marina espanyola no complís el seu suport 13) va generar una "Resonància del Submarí Utòpic" en l'imaginari europeu, un efecte que va arribar a Verne, que s'havia unit a la Société de Géographie de Paris el 1865 9, just quan l'

Ictíneo II començava a operar.

5.2. El Capità Nemo i l'Acrònim de Monturiol

L'afirmació que el nom del Capità Nemo és un acrònim de Narcís Monturiol és un mite popular i no verificable.

Tot i que Monturiol és reconegut per diversos analistes com un dels models reals, ideològics i tecnològics, darrere del Capità Nemo 2, la fonètica i l'etimologia de "Nemo" no sustenten la teoria de l'acrònim.

Nemo és una paraula llatina que significa 'ningú'.¹⁵ Aquesta elecció té una gran profunditat literària, ja que és una al·lusió clàssica a l'episodi de l'

Odissea d'Homer, on Odisseu enganya el Ciclop Polifem dient-li que el seu nom és 'Ningú'. En la novel·la de Verne, el nom reflecteix la decisió del Capità de rebutjar la seva identitat original i la humanitat de la superfície, convertint-se en una figura d'exili voluntari i justicier submarí.

VI. Conclusions i Síntesi Documental

L'anàlisi cronològica i temàtica indica que si bé les vides de François Arago, Narcís Monturiol i Jules Verne convergeixen en ideals republicans i en la fascinació per l'enginy científic, la connexió personal directa a través d'Arago és insostenible.

El nexa d'unió real va ser el llegat intel·lectual de la família Arago (especialment Jacques com a explorador i François com a fundador d'institucions de difusió científica) i la posterior difusió de la proesa tècnica i ètica de Monturiol. L'èxit de l'Ictíneo II, amb la seva tecnologia d'avantguarda i la seva motivació humanista, va ressonar profundament en els cercles que Verne freqüentava abans d'escriure *Vingt Mille Lieues sous les mers*.

A continuació, es presenta una síntesi definitiva de la verificació de les vuit hipòtesis plantejades:

Taula de Verificació: Les Hipòtesis de l'Usuari

Hipòtesi Clau de l'Usuari

Estat de Verificació

Detall i Correcció Expert

Fonts de Suport

1. F. Arago fou "president de la RF".

VERITABLE (Matisat)

Va ser President de la Comissió Executiva (1848) de la II República Francesa.

1

2. Arago va mesurar el meridià Barna-Dunkerque en 2 anys.

VERITABLE

Va estendre la mesura de Méchain fins a les Balears (1805-1809), amb una estada a la zona d'aproximadament dos anys.

4

---

3. Jules Verne és d'origen alvernès (Vernhe).

FALSA

Verne va néixer a Nantes (Bretanya Històrica) el 1828.

6

4. Arago (F.) va ser l'amic intermediari entre Monturiol i Verne.

FALSA (Impossible)

Arago va morir el 1853; Monturiol va iniciar el projecte de submarí el 1854. El vincle és temàtic i institucional.

1

5. Monturiol es va inspirar en el Brandtaucher (1851).

VERITABLE

Va reconèixer la inspiració en el prototip de Wilhelm Bauer per al disseny del casc.

10

6. 1r viatge Ictíneo I: Setembre 1859 (Barcelona).

VERITABLE

Data correcta del primer viatge submergit d'aquesta embarcació.

11

7. 1r viatge Ictíneo II: Setembre 1864 (Barcelona).

FALSA (Inexacta)

El submarí va ser botat l'Octubre de 1864. El primer viatge submergit operatiu va ser el 20 de maig de 1865.

13

8. "Nemo" és un acrònim de Narcís Monturiol.

MITE (No Verificable)

Monturiol va ser un model, però "Nemo" ('Ningú' en llatí) és una al·lusió literària clàssica i profunda.

2